

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íren.

Előfizetési ár: egész évre 6 írt (12 korona), félévre 3 írt (6 korona).
Hirdetések díja: *Benn a lapban* egész oldal 8 írt, félooldal 4 írt, negyedoldal 2 írt; *a borítékban* egész oldal 4 írt, félooldal 2 írt, negyedoldal 1 írt. Többszörös hirdetésnél arányosabban adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 írt.

Egyes szám ára 15 krajcár.

Az előfizetési és hirdetési pénzek a lap megrendelésére és szerkesztésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanácsos (Rákóczy-utca 48. sz.) intézendők.

Ösmerd meg tenmagad.

A „Debr. Prot. Lapban“ Nt. Nagy István urnak Epilogus a „református közszellemhez“ című nagybecsű czikke jelent meg; a midőn bátorodom kijelenteni, hogy a nevezett cikkel egy véleményben vagyok, ugyancsak jelezni is kívánom, hogy ily fontos igazságok elmondására vajmi kevesen vállalkoznak ma nemcsak világi, de egyházi papjaink közül is. Mintha lekötötte volna valami a prédikátorok utódjainak ajakát: mintha az a toll, mely hajdan hatalmas tényező volt s ma is kell, hogy az legyen igazaink megvédésére, nem oly merészen szántaná a barázdákat a papir fehér lapjain. Sokszor eltűnődtem a hosszú téli estéken csendes magányomban ennek oka felett; sokszor elgondolkoztam arról is, hogy egy oly egyházban hol református és róm. cath. lelkész van, mi annak az oka, hogy legtöbbször a róm. kath. lelkész által tett propositió fogadtatik el s mintegy előnyben részesülnek a más vallásfelekezet lelkészei felett. És ennek oka nem lehet más, mint az az egyházi lapjainkban ez évben oly sokszor hangoztatott közszellem. — Ez a közszellem, mely nem egyéb ma mintegy lethargikus jelenség, melyből oly nehéz a felébredés; az a közönyös nembánomság, — az a mindent az időtől várás, a praedestinációban való oly vak hit, * mely ellen sokan küzdeni sem tartják érdemesnek, vagy talán ellene küzdeni nem is akarnak, jöjjön aminek jönni kell.

Fájdalmas jelenség, de hogy így van az bizonyos. Kesergünk bajainkon, siránkozunk igen sokszor a mellőztetés miatt, bosszankodunk ha hiveink olykor kitérnek, vagy az egyh. pol. törvények életbelépte óta a vegyes házások a születendő gyermekeket a másik felekezetbe könnyen átbocsátják; de hát mit is mondott az

* Tisztelettel megjegyezzük, hogy a praedestinációba való hit nem egy ám a fatálizmussal; ne bántuk ezt a dogmát, mert a kálvinizmussal aligha van még egy másik olyan dogmája, mely a másfelekezetbeliek öntudatába is annyira átment volna, mint ez. Szerk.

ókor egyik nevezetes bölcse? „Ösmerd meg tenmagad“.

Ösmerjük el, hogy mi bennünk is vannak hibák, melyeket eltitkolnunk nem szabad. Az a titkos machinatio, mely az ultramontan tolerantiát mindenkor jellemezte e századnak nem első s nem utolsó jelensége, folytonosan dolgozott, működésben volt ellenünk, ha itt ott láthatólag meg nem nyilatkozott is, de láthatatlan benne és van a jelenben is a vak engedelmességig szervezve, nem kint az életben, de bent az iskolában a theologiai intézetekben plántaltatik az be az ifjak szívébe, abban a zsenge korban midőn a lélek annyira fogékony, hogy a nyert hatások alatt kénytelen később is igazgatni a testnek életét. És ezzel a jól szervezett, ezzel a kitünően nevelt vak engedelmességű sereggel szemben áll a mi táborunk, áll az a tábor, mely bár hatalmas, erős, akkor midőn a vészharang megkondul, midőn az igazi férfui erőnek megnyilatkoznia kell, de csendes, nyugodt, bátortalannak látszó, közönyös, midőn a béke szelíd angyala szárnyait csöndesen felénk terjeszteni látszik. Nem szervezkedik, míg a láthatáron fekete felhők nem mutatkoznak, sőt ha látható is, s annak rémes sötétsége a közelgő zivatart tünteti is fel, sokszor úgy gondolkozik, hátha csak porfelleg, mely nyomtalanul elvonul, hát ha nem az én házam, az én határomon vonul keresztül.

A mi bajunk, legnagyobb hibánk a szerveztlenség. A mi bajunk, a mi hibánk a zivatartól való nem féles, a közönyösség, egyházi ügyeinkkel kevés, vagy semmit nem gondolás. Isten mentsen meg, hogy az általános lenne, oh még vannak s hiszem is lesznek buzgó egyházi és világi férfaink, kik teljes szívvél, odaadó buzgalommal szolgálják egyházunkat, de bizony valljuk meg igazán, hogy egyházunk tagjainak ez csak a kisebb részét képezi ma. Ez a mostani közszellem.

Egyházi értekezleteink, gyűléseink néptelenek, a lelkészek egyrésze is csak alig tekint be néhány percre, sok a dolog, az anyagi gond elfoglalja minden időnkét, nem érünk reá egyébbel foglalkozni. Egyházi lapjaink a bukás örvény-szélén állanak s csak is a buzgó szerkesztők teljes odaadása, sokszor saját maguk és családjuk megélhetésére és kevés évi fizetésük feláldozása az a mentsvár, mely életet ad az egyházi lapok további fentállásának. Ha lelkészeink nem karolják az igazi református közszellemet ápoló, fejlesztő, nagyobbító lapjainkat vajjon miképp várjuk mi azt a világiaktól? Ha nem olvassuk egyházi lapjainkat, miképp és hogyan ösmerjük meg általános bajainkat?

Pedig hogy nem olvassák általánosan azt minden lelkiösmeret furdalása nélkül bátorodom kimondani.

És vajjon mi ennek az oka? Talán a szegénység? Nem hihetem! Nincs oly egyház, melynek lelkésze meg ne bírhatná azt a csekély előfizetési pénzt. Szegény jövedelmű egyháznak voltam én is lelkésze nyolc éven át, 60 frt évi fizetéssel bíró káplán is voltam vagy 7 éven át, de elmulaszthatlan kötelességemnek tartottam a mostan is kedvelt egyházi lapom járattani, ha nem volt pénzem januárban, talán inkább akadt aratás után s a kiadó szívesen várt.

Nem ez a baj, nem ez a hiba, de a közszellem, ez a mostani közszellem.

A Kolozsváron tartott egyházkerületi érte-

kezletről a tudósítást olvasva Bánffy Báró ő excelent. ajakáról ezt hallom: „Mit akarunk? az egyházi ösmeretek terjesztése, a református tudat és egyházi összetartozás érzésének ápolása, a református hit és egyházi élet intenzivitásának elősegítése, az egyházi és világi elemnek református egyházunk isteni küldetéséből folyó feladatainak megoldhatása által követelt közös munkára tömörülése. Ez az a mit mi akarunk“.

Szép és magasztos intentiók, de hát kérem ha még egyházi lapokat vagy épen semminemű lapokat sem olvasunk az ő excelentiája által most legközelebb hangoztatott egyházi összetartozásnak csak némiképp is miképp adjuk jelét? miképp ápoljuk a református tudatot? az egyházi ösmereteket miképp terjesztjük, ha magunknak is csak a theol. akad. szerzett ösmereteink vannak s mi magunk önmagunk egy vagy más ok miatt nem művelhetjük?

S vajjon mit mutat egyházi életünk? Hol közönyös a lelkész, közönyös a nép. Ösmerek egy más felekezetű egyházat, hol hajdan a lelkész hiveivel a legbensőbb érülködésben volt, vallásos egyleteket alakított, iskoláit naponként látogatta és a vakbuzgóságot tőle minden kitelhető módon terjesztette, ő maga a késői esti órákban is óltári ájtatos imákat mondott, talán lelke vágya kívánta, talán a hivei előtt való látszatért tette — lelke rajta — szóval mint kegyes életű tünt fel hivei előtt, s a hívők vakbuzgók engedelmesek voltak, engedelmesek a másfelekezetűek iránt

TÁRCA.

Adhortatio ad Poetam.*

Düstermésű bösz poetaság,
Nyelvére nem vigyáz *manapság*,
Ékes magyar nyelv *züllik*, pusztul,
Hogy a füzfa így dalra buzdúl.
Ah más magyar vers zenge régen
Öreg Budán s a . . . pesti részen.

Vastag dudájú poetaság
Grammatikát nem néz *manapság*.
Szórend, jóhangzat *neki* semmi,
Ha *nyájrul* buzdul nyekeregni . . .
Bizony a jó Tinódi óta —
Tilinkó így ritkán rikóltá.

Am az agyon zengett jó *papság*
Rosz carment megbocsát *manapság*;
Füz-rengeteggel nem kezd harcot,
— Esős tavasz volt volt — böven hajtott.
Mig fogy ritkul a papi gárda:
Negyvenzezer,** ki rimet gyárt ma!!!

* Ugyanazon formában követtem el, melyben a provocáló versezet, Szóts Farkasék nagy örömeire elkövettetett. Mastix.

** A milleniumkor t. i. 40,000-en valának a poéták és versfaragók Magyarországon, (megbízható adatok szerint).

Nos, a *vékonytudású papság* —
Vastag tréfát elért *manapság* —
A vén, kopasz próféta óta
Fejét suhanc többször csúfolta.
Söt e *vékony tudású* gárda
Érzi mely illendő a hála . . .

E gárdát sok viszonság üzte,
Perfectumban sok áll mögötte
A gályáktól . . . a kongruáig,
De . . . füzfabot nem érte máig.
Most ránk ontván füz-nótád mérgét, —
Ezer hála! . . . bételt a mérték.

Mastix mpr.

Mit várhatunk a jövőben körülbelől.

D. Snijder után hollandból.

És pedig Róma tanának s törekvéseinek következményeként a jövőben, körülbelől mit várhatunk?

A helyett, hogy a jóslás mezején kísérelnénk mozogni, avagy bármit is bizonyossággal határozottan állítani akarnánk, mivel az eredmény, a siker az Úr kezében van, mivel az ő gondolatai egészen mások, mint a mieink, csak annyit állítunk bizonyossággal: a keresztyén világban két nagy hatalom áll egymással szemben, a római szellem a maga 200 millió harcosával s a protestáns 120 millió hívővel; s minden hatalmas tusára enged következtetni, mely a jövőben

való türelmetlenségben is, később ez a lelkész elhalt, vagy eltávozott nem tudom, de jött helyette más szabadabb gondolkozású, nem bigot, de azért nemesszívü vallásos lélek, de nem farizeusi kegyes és a nép is változott, a hívők többé nem türelmetlenek, de szép egyetértésben élnek a más felekezetűekkel s ha ki vagy áttérés történik, mint más felekezeten lévők, de szerető felebarátok mint egy mennyei Atyának gyermekei egymással szép békességben élnek. Nincs most ókori üldözés ott, hol ezelőtt a vallási türelmetlenség gyikosokat is adott a hatóságoknak. Más a közszellem. Számtalan példát tudnék felhozni, a mely mind bizonyító erő arra nézve, hogy a közszellem nevelésére nagy befolyással lehetnek a lelkészek.

Ha mi közönyösön veszük egyházi ügyeinket, közönyös a nép, ha buzgólkodunk egyházunk beléletében, a nép önkénytelen segítségünkre jó nagy munkánk kivételében.

Ne csak imádkozunk azért, hanem dolgozunk is, használjuk fel az alkalmakat, érintkezzünk hűveinkkel, legyünk ne csak örömeiben, de bánatában is barátai, ne csak fizetessük magunk, hanem érdekeit mindenhol és minden alkalommal, ha az méltányos és igazságos, viseljük szívünkön, úgy egyházközsegeinkben érezni fogjuk az igazi református közszellem emelkedését.

Egyházi értekezleteinken, egyh. gyűléseinken ne csak azon igyekezzünk, hogy a megválasztott tisztviselőink hivatalból emeljék a reájuk rakott

terheket, de segédkezzünk mi is a nekünk adott talentumokhoz képest a terheket hordozni s fellendül a közügy, erősebb lesz a közszellem.

Segíts magadon, az Isten is segít. Az a boldog Eldorádó igen messze van s az a cukroskásahegy, mely körülötte van, igen nagy. Ha dolgozunk jutalmunk meglesz, ha tétlenül nézzük a körülöttünk, sajkánk elmeríteni akaró hullámok csapdosását, úgy csak is magunk, egyedül önmagukat kárhoztatjuk.

Üdvözlöm azért én is szívem őszinte melegevel a kolozsvári egyetemes értekezletet, mely zászlajára jelszó gyanánt azt írta fel, hogy az életerős közszellemet munkásság által akarja föllendíteni, a melynek tevékenysége úgy az egyháznak, mint a hazának javára váljék. Vajha teljesedne.

A munkálkodásra nekünk feltétlen szép terünk van s ha a munkakör beosztást okszerűen végezzük, a jutalom is bőséges; ha helyes a vezetés és irányítás létre jön az igazi közszellem s megtaláljuk a benső igazi vallásosságot.

Nem külségelylyel, de igazi munkálkodással élesszük mi tehát azt a sokat emlegetett közszellemet s akkor hiszem, hogy erős lesz felekezetünk, akkor hiszem nem fog ajakunkról hangzani a panasz, akkor tudom, hogy magasztos vallásunk hűvei nem fogyni, de gyarapodni fognak s „Erős várunk lesz nekünk az Isten.“

ifj Lánosy József
csarodai ref. lelkész.

fog lefolyni. S vajjon lehető lesz-e a küzdelemnek folyton békés fegyverekkel való intézése? Bárcsak úgy lenne!

Bár az ily küdelem egyedül méltó Jézus követőihöz s csak ezen az úton jöhet el Istennek országa, mindazáltal a századok folyamán már oly sok nyomort okoztak az Úr nevében. Valóban mire való a történelem oly sok lapjait, melyek vérrel irattak, még mássokkal is szaporítani? S az emberiségre sem volna nagyobb áldás gondolható, mint — ha mindazok a bajok, melyeket a vallás nevében elkövettek — a feledésnek volnának átadhatók. Ha egyedül a protestánsokon állana, akkor a jövőben, az Úr akaratával meg egyezőleg a kard is bizonyonnyal nyugodtan pihenhetne hüvelyében; s a mennyiben az emberiséget el nem gondolhatjuk legjobb üdvjavaiért folytatott küzdelem nélkül ennek bizonyonnyal igazságos fegyverekkel folytatott harcnak kellene lenni. A mit Luther akkor mondott, midőn Hutten Ulrich ajánlatát, hogy Rómának erőszakkal is ellent álljanak, visszaútasítja, akkor valóban igazsággá válnék: „Nem erőszakkal s vérontással kell az ev. mellett harcolni; az ige győzte meg a világot; az ige tartotta fen ez ideig az egyházat, ige által kell annak ismét megújíttatnia.“

Ámbár a nagy egyházi s vallási kérdéseknek, melyek a keresztyénséget mozgatják ilyen békés megoldását a protestánsok óhajtják, mindazáltal ez nekünk szerfelett kétségesnek tetszik, avagy ily megoldásra a jövőben még csak számítani is; s nekünk úgy látszik,

hogy sötét s vészterhes felhők gyülekeznek a keresztyénség fölé. Ha a római egyháznak csak békeszerető tagjaival volna dolgunk, a kik — mint mi — minden testvér-gyűlöletől mentek, akkor nem keliene félnünk; ámde — sajnos — oly hatalmak állanak velünk szemközt, melyek a protestantismust gyűlölik, oly teljes gyűlölettel, mely sem hajoni, sem megtörni nem tud s nem nyughat add g, míg az utolsó protestáns el nem tűnt a föld színéről.

Tekints Róma felé! Ott trónol fejedelmi palotájában a hatalmas, ki büszke elbizakodottságban s vak értelmetlenségében Isten helytartójának képzele magát. Minden ellene elkövetett bűn — így szól határozata — bűn Isten ellen. Övé az ország, melyet Jézus vérével alapított; mert az Úr reá bízta annak kormányzását; és csak akkor dicsőítetik Isten igazán a földön, ha minden lélek a pápa-király iránt való engedelmességgel tiszteli az Atyát, Fiút s Sz.-Lelket. Ez a pápaság örülete, melybe mindinkább az antichristus látszik megtestesülni.

Tekints a keresztyénségre! Ott működnek ők titkon és nyilván, a százezer pap, jézsuíta, szerzetesek és apácák, kik a csalhatatlannak parancsát, magának Istennek parancsaként tekintik. Csak a jelszónak engedelmeskedve, mit a vatikán ad nekik, s isteni tekintélylyel lépve föl, betolakodnak minden emberi életviszonyokba, szívós kitartással működnek a tömegben s csak egy cél lelkesíti őket: megvalósítani a pápa álmát; nézze az 1870-iki gyűlés után azon hatalmas püspökökre, kik előbb a pápai csalhatatlanság dogmáját

TANÜGY.

Nyilt levél

a magyar tanuló ifjúsághoz.

A huszadik századot a munka nagy ünnepe, a párisi világkiállítás nyitja meg. Amit az emberi egyenlőség, testvériség, és szabadság jelisége alatt az emberi elme szépet, magasztosat gondolt, amit millió kéz, támogatva az emberiség szolgálatába hódított öserők: a gőz és villamosság által, jót, hasznosat alkotott a XIX. századon át: azt Páris, a világváros, óriási keretében, kápráztató fényben, elbűvölő összhangban tárja elé a világkiállítás.

Mint delejtűt a sarkesillag, ellenállhatatlan vágy vonzza minden időben a tudvágyó emberi lelket a jó, igaz és szép megnyilatkozásai felé. A munka nagy ünnepe, a párisi világkiállítás e harmas jeliségek meglepő tényekben kijegőződése. Innét a hatalmas népvándorlás, az emberiség millióinak özönlése Párisba, a civilizacio Mekkájába.

Hazám ifjusága! Közoktatási kormányunk bölcsesége megnyitotta előttetek is az utat; előrelátása lehetővé tette, hogy édes szüleitek' nagyobb pénzbeli megterhelése nélkül, kényelemben, jóllétben végezhesétek a nagy utazást Budapestről Ausztrián, Németországon át Párisba, s onnét vissza Svájcban, Tirolon át haza. Lehetővé tette, hogy a modern műveltség és finomodás legnagyobb gócpontjában Párisban, s a minden képzeletet felülmúló gazdag világtárlaton nyerjen a szép, jó és nemes iránt fogékony lelkek benyomásokat, melyek nemesak kitörölhetetlenül vésődnek az emlékezetbe, de átszűrődve az ifjú képzelet láthatlan idegszálain, elméteket ideálokkal gazdagítják, akarat-erőteket az életre áldást hintő munka vágyával erősítik.

A párisi világtárlat maga egy nagy világ. Tanulmányozásra, ismeretgyűjtésre véghetetlen terület. A szakértelem és tapasztalás azonban kijelöli kinek-kinek

elleneztek, kevés idő múlva legyőzöttként dobták magukat a pápa lábai elé; nézd a mindenütt emelkedő egyházakat s kolostorokat, különösen protestáns országokban; nézd a harapódzó vallási gyűlöletet, mint templomi s szerzetes iskolák tanításának eredményét: nem mind azon összeütközésre utal-e, melynek egyszer jönnie kell? A történelem azt tanítja: a pápák s jezsuiták semmi elől sem hátráltak meg. Bárha a múlt millió áldozatait ugyanannyi millióval kellene is megkészserezni, az árt nem találják drágának. A magas hang, melyet a pápák allocutiókban s szolgálók által a protestáns egyházakkal s kormányokkal szemben használnak, mutatja, mily indulat heviti őket s mily szép reményekkel nézhetünk a jövő elé. De a pillanat a döntő ütközet fölvetelére még nem érkezett el, mivel az előőrseket (kolostorok, papok, egyesületek stb.) különösen prot. országokban még elébb-tovább fejlesztik s szélesebb téren kell működniök. Ámde egyszer bizonynyal megejtí Róma a nagy politikai saktáblán az elhatározó lépést.

Laveley Emil, megboboldogult lüttichi egyetemi tanárról szólván, a következőket mondja Lacheret E. „Elkerülhetetlennek s nagyon közelben látja a pillanatot, melyben az egyház elválí az államtól s a modern állam s a róm. kath. egyház közt hevesebb küzdelem fog előállani, mint valaha. Én osztozom nézetében. Nem bizonyos, hogy a vallásháboruk ideje elmúlt. Épen most az a római népeknek sorsa, hogy föltartózatlanul ide-oda dobáltatnak a vallás, mely a sza-

azt, mi hozzá legközelebb eső. Ti, magyar ifjak, *tudós tanáraitok felügyelete* alatt, Páris s a világtárlatot alaposan ismerő férfiak kalauzolása mellett, rövid napok keretén belül, szellemetek túlesigázása, izmaitoknak kifárasztása nélkül, gyönyörrel fogjátok szemlélni az ész és kéz csodás alkotásait s mindazt, mi bennünket, magyarokat, a művelődés kapcsaival a világ művelt nemzetéhez fűz; látni fogjátok az emberiség egyetemmes haladásával párhuzamban, saját nemzetünk előremenetelét is külön korszakot alkotó századunkon át!

A tanulmányi utazás ily magasztos céljaival szemben mit szóljak a magyar tanulók párisi utazásáról, annak technikai részleteiről?

Közoktatási kormányunk megtisztelő bizalmából, s hazánk legnagyobb forgalmi vállalatának, a *m. k. á. vasútak városi menetjegy-irodájának* támogatásával én intézem utazástok összes ügyeit. Erkölcsi, egészségügyi, tisztasági tekintetben kifogástalan szállodákban nyertek lakást, élelmezést szép utazástok egész tartama alatt. Harminc évi tanári és igazgatói pályámon az ifjúság jólléteért legjobb szívvvel munkálkodtam szüntelen. Ez a párisi tanulmányi utazástoknál is programmom sarkalatos tétele.

Forduljatok bizalommal kedves szüleitekhez; kérjétek beleegyezésöket és pénzbeli áldozatukat ahoz, hogy a magyar tanulók részére, közoktatási kormányunk által engedélyezett és ajánlott, a párisi világkiállítás m. kormánybiztosának főfelügyelete alá rendelt utazásban résztvehessetek. Jöjjetek tömegesen. A külföld figyelme felhíva utazástokra. Szám belileg is imponáljatok.

De ne csak így! Virágáról ismerni meg a fát. A nemzet élőfájának virága az ifjúság. Megjelenéstek Párisban, a világtárlaton, legyen méltó tanulmányi utazástok céljaihoz, és a magyar névhez. Ezzel tartoztok édes szüleiteknek, tartoztok önmagatoknak, tartoztok a közös édes anyának, a hazának, melynek szeretete itthon s távolban, az élet minden viszonya között le-

badságot elátkozza s a szabadság közt, mely föltamad a vallás ellen. A pápák politikája s az államférfiak ügyessége ezen végzetszerű ellentétet elpalástolhatják, de nem áll hatalmukban azt föltartóztatni. „Nem egyedül állunk ezen aggodalmunkkal. Ki az ultramontan forrongás s az idők jeleire ügyel, épen nem kételkedhetik, hogy az ellentétes érdekek hatalmas összeütközésének előbb vagy utóbb elkerülhetetlenül jönnie kell. Ha a fellegek villamosságtól megteltek, villámlás s menydörgésben kell megkönnyebbülniök. Ez természeti törvény, ekként áll a dolog a szellemi világban is.

Talán a jövőt — bár úgy lenne — felette sötétnek látjuk, de nem tudunk aggodalom nélkül gondolni ezen dolgokra. Bizonyára a protestántismuson, mint a mely az apostolok korabeli keresztyénség történeti folytatása, Isten magas jótetszése nyugoszik. A fölül bizonyosak lehetünk, hogy az a hit, melynek már ama 4 első században oly sok millió hitvallója volt, dacára annak, hogy a setétség minden hatalmai ellene fordultak, a benne rejlő igazság erejénél fogva az egyház királynak is fenséges oltalma alatt van. Ámde a történelem azt is tanítja, hogy a király, ha alattvalói töle elpártolnak s szeretetökben iránta meghidegülnék, bizonyára szükségesnek látja, hogy kemény fenytő eszközökkel eljőjjön; s nem elgondolhatatlan, hogy az elnyomatás s üldözés, mint a korábbi századokban, ismét ama tüzálló edénynyé lehet, melynek az Ur kezében az ő aranyát megtisztítania kellend. A mi a lélekszámot

gyen szövétnek, mely útaitokat bevilágítja. Mindenütt, amerre jártok, Dunától a Szajnáig, Kárpátoktól az Alpesekeig, megjelenéstek, szerepléstek, modorotok legyen élő bizonyítéka annak, hogy ti egytől egyig művelt nemzet fiaí vagytok.

Ég áldása reátok! A viszontlátásra!
Budapest, 1900. június hóban.

Propper N. János,

kereskedelmi akadémiai volt igazgató,
a „Keleti Utazási Vállalat“ alapítója,
a magyar tanuló ifjúság párisi útazásának rendezője.

KÖZÉLETÜNK.

Mikor kell a kis gyermekeket megkeresztelni?

A gyakorlati élet sok oly kérdést tesz fel, melyeknek megfejtésére határozott $\S$ -t sem itt, sem ott nem találunk. Miért vagyok én is kénytelen egy ilyenforma kérdést tenni fel, mindjárt ki fog tűnni, a konkrét eset igazolni fogja.

A szentírás számos helye mutatja keresztelési szákramentomunknak szükséges voltát, célját, a kisdedek megkeresztelésének hasznosságát. De hogy mikor kell a keresztelést végrehajtani, arra nem találunk útastást. Vallásos szempontból a keresztelés a keresztényeknek egy jelentésű a Zsidók körülmetélésevel, a mi nálunk a keresztelés, az náluk a körülmetélés. Erre nézve már egyenes rendeletet találunk 1. Mózes 17. 12. „Minden férfiú nyolcad napon az ő születése után körülmetéltessék.“ Urunk is nyolcad napos korában metéltetett körül. „És mikor eljött volna a nyolcad nap, hogy a kis gyermeket körülmetélnék, nevezik az ő nevét Jézusnak.“ Lukács II. 21.

Ez a szokás vétetett be a keresztény egyházba is, hol a vallásos szülők igyekeznek gyermekeiket megkereszteltetni.

illeti, Róma még mindig jóval többségben van. Amerikában hatalmasan nyomul előre, a mi nem maradhat befolyás nélkül a mi európai viszonyainkra sem. Missiója által a pogány-világban mindannyiszor több tért hódít. Gazdag pénzeszköz felett rendelkezik s még nagyobb táboron. A gyóntató szék, épen úgy szolgál cselszövése ravaszága az ő fegyverei, mikkel a protestáns nem rendelkezik. Számatalan szerzetesei s apácai útján nem kevésbé titkos s nyilvános egyesületei által a hü követők egész serege felett rendelkezik; vegyes házasságok útján évenként a tagok nagy számát rabolja el a protestantismustól, kiknek családja az egyházra nézve jelentékeny nyereség lehetne. Ezen fenyegető rettentő hatalommal szemben áll aztán az a másik része a római világnak, mely politikai téren Rómának az engedelmességet felmondta, ámde erre a jövőt illetőleg nem sokat építhetünk, mert e közben a protestánsoknak is nagy száma a reformatio elveivel szakított s nem számíthatók azok közé, kik az Ur oldala mellett állanak. Mindent egybevetve, a mi a földi eszközöket illeti, Róma felette jóval erősebb a protestánsoknál, úgy hogy e harcában csakis szellemi fegyvereket használhat Isten ígéje fegyvertárából; s habár a végnek annak kell is lenni, hogy a nagy Bábel összedől s az evangéliom fog győzedelmeskedni, ki tudja, vajjon a vég-győzedelmet nem kell-e megelőznie Róma sok időleges győzelmének?

Bármint legyen is, az idők komolyak, véghetetlenül komolyabbak, mint sokan sejtik. A pápaságnak

Mint a zsidók körülmetélésekor, úgy a keresztényeknek keresztelésekor kapott a gyermek nevet is.

Ez általános bevett helyes gyakorlaton aztán egyesek túltették s ma is túlteszik magukat, néhol néhány hét, vagy hónap, sőt mint látjuk, évekig elhalasztják gyermekeik megkeresztelését, a nélkül, hogy maguk a szülők is okát tudnák adni a különczkedésnek, mert van ilyen eset is, mikor e hanyagság nem vallásatlanság, csak különczkedés kifolyása.

Tóth Mihály „Egyháztartástan“ művében a 73-ik lapon erre nézve így szól: „Idejére nézve ref. egyházunk megtartotta a kisdedek megkeresztelését, nem parancsolja ugyan azt világos szavakkal az új-testamentom, de onnan, hogy egész családok keresztelkedtek meg, lehet következtetni, hogy köztük kisdedek is lehetnek, e mellett Jézus is nyilván mondja: „engedjétek meg, hogy a kisdedek hozzám jöjjenek, mert ilyeneké a mennyeknek országa“ Márk 10. 14.

A lelkész tehát a ref. egyházban fennálló szokáshoz alkalmazza magát, a kisdedek keresztelését egy hétnél tovább rendesen ne halassza stb.

Igen ha a lelkészen állana. Tudjuk, s természetesen is találjuk, hogy ez a szülők dolga.

Egyházamban még eddig nem fordult elő eset, hogy a polgári házasságot kötötték az egyházi áldást mellőzték volna. Gyermekeiket 1 kivételével hűségesen vallásos érzületükből kifolyólag megkereszteltetik. Van azonban egy hívem, a ki épen presbyter is ez idő szerint, hivatalára városi jegyző. Ugy látszik nem a minden tiszteletre méltó püspök-ladányi Baranyai Lajos úr méltó tisztvársa, s a mellé az én emberem még állami helyettes anyakönyvvezető is. Gyermekei száma hamarosan 4 év alatt 4-re szaporodott fel s egyike sincs megkeresztelve. Többször kértem barátságosan, majd komolyabban figyelmeztettem szülei mulasztására. Egy alkalommal p. o. a főgondnok mint városi számvevő hivatalos helyiségében találkozáva vele, főgondno-

nagyobb hatalma van, mint volt a századok alatt; ha Rómának az volna a rendeltetése, hogy a közvetlen jövőben Európában s hazánkban is győzedelmeskedjék, már akár fegyveres erőhatalom eszközeivel a csatamezőn, vagy a nélkül, jaj akkor minékünk. Akkor elveszne a mi polgári szabadságunk. Mivel a római egyházi állam nem tür maga fölött semmiféle államot, s mindazon tejedelmek s előkelők, kik Róma szepturuma előtt nem akarnak meghajolni, azonnal elbocsáttatnának s helyökbe papokat alkalmaznának, vagy pedig a pápának oly szolgálait, kik kezében vak eszközökként szerepelnének. Egy könyv avagy irat sem jelenhetne meg a nélkül, hogy azt a papok egy testülete jóvá ne hagyná. Nehéz terhek súlyosodnának reánk az egyház, azaz az uralkodó klerus szolgálatából. Minden házassági-ügy az egyház kezébe menne át s az elválás absolute tiltva volna. A római szent napokon nem lehetne többé dolgozni, s szegénység venné át a jólét helyét. Egyedül rómaiak volnának tekinthetők alkalmassáknak az állami hivatalokra s mindazon életviszonyokra, melyek befolyást gyakorolnak s jól díjazottak. A tanítást egyedül az egyháziak s szellemi rokonaik vezetnék, miáltal hazai történetünknek legszebb lapjai töröltetnénk ki: minden törekvés a szabadság után, fejlődés és jólét — nem római egyházi értelemben — alapjában megfojthatnék s lehetlenné lenne. A hol most még gondolat szabadság s a személyes érdekek egyesítése s megerősítése a törvény határain belül, virágzás

kommal együtt jóakarattal buzdítottuk egyakarattal és értelemmel, hogy mint presbyternek is kötelessége e mulasztásait immár jóvá tenni; 4 év alatt folyvást hitegetett, biztatva mint rossz adós szokta hitelezőjét áltatni. Vártam, mert hitelenségből származott gondatlanságot annál inkább nem tételeztem fel, mert folyvást azt mondta, ne gondoljam, hogy nem akarja megkereszteltetni gyermekét, legyen türelemmel, mert most ez, majd az az akadály, most a gyermekek egyike-másika, majd az anya beteg.

Sok sürgetésemre egyszer aztán mondja: hagyjak már békét neki, nincs az megírva sehol, hogy ő mikor tartozik megkereszteltetni gyermekét. Panaszomra egyszer egy köztisztelőben részesült jeles papunk is példákat hozott fel, hogy egyik és másik úri osztályhoz tartozó mint halasztotta gyermekei kereszteltetését évek során át.

A statisztikai adatok összeállításánál erről eddig azért nem tettem jelentést, mert ahban a meggyőződésben voltam, hogy a mennyiben az említett szüle meg fogja kereszteltetni rövid idő alatt gyermekét: nincs miért a kereszteltetés kimutatását szaporitanom. Megsokolva most már a halogatást, az adós veszté elötem hitelét. Irtam tehát hozzá május 1-én egy levelet, melyben kértem gyermekei megkereszteltetését, felajánlottam neki hogy 1—2 hét lefolyása alatt megjelölendő időben házához lemegyek s ott egyszerre mind a négyet megkereszteltem. A levelet oly szellemben s hangon írtam, hogy jó érzésű apának, presbyternek s barátnak arra meg kell mozdulni. Nehezen ébredt, még egyszer szóval megsürgettem a levélben is kért választ. Válasza elárulta gondolkozását.

„Légy tehát türelemmel és felhívásod szerencsésebb időben küldd hozzám, az utóbbi felhívásod is akkor tetted, mikor a nőm szintén feküdt, én igaz, hogy jó szándékból meg nagy kedvvel nem kereszteltetem meg őket csak azért sem, mert bizonyos körnek nagyon tetszik firtatni ezt a dolgot.

Az ilyen keresztelési firtatás nem a XX. századba való, ez jó volt ezelőtt 20 századdal és ma is jó ördögüzésre a faluban, de nem a városban. Különben pedig ha nyugalmad ettől várhatod, e hónap valamely vasárnapjára mihelyt nőm felgyógyul megírom mely napra várlak szívesen.“

Méltóztassék itélni a t. olvasó közönség. Mennyi baja lehet egy lelkésznek némely hitben megingott emberrel. Annyira kéreti, instáltatja magát, mintha neki mint szülőnek nem is volna kötelessége, hanem a lelkésznek, hogy gyermeke keresztelve legyen. Ezzel ez, mással más a baj.

Az életben a jog mindenütt kötelességgel jár együtt. A társadalom — legyen az egyházi, polgári, állami vagy akármiféle csak úgy boldogulhat, ha minden tagja igyekszik kötelességének tőle telhetőleg megfelelni. Eppen azért nagy szükség volna már nálunk is mielőbb egy egyetemes, ref. egyházunk minden egyes tagjára kötelező egyházfegyelmi szabályt életbeléptetni. A szabadság sokszor szabadossággá fajul. A nagy világosság sok gyenge szemet elkápráztat.

Az egyházi fegyelem gyakorlásában elmennék a legmesszebb határig. Lehet egy-két fekélyes tag leszakadna az anyaszentegyház testéről. De ha az egész élete, fejlődése ezt kívánja, miért a rothadt tagot sajnálni?

Egyházi törvényünk mostani alakjában elítéli egyik s másik javadalmast, de nincs fegyver kezében hogy gyakran ezek egyikét s másikat megoltalmazza a féktelenkedő tagokkal szemben. Ha joga van, a mint hogy kell is jogának lenni egyik s másik egyháztagnak igénybe venni lelkész vagy tanító szolgálatát, ismerje el minden tagja az egyháznak, hogy neki is vannak kötelességei, melyek nem teljesítésével érdemtelenné tette magát az egyház áldásai élvezésére.

Eszembe jut itt valami. Sokszor hallani azt a lelkészi állásról olykor fogalommal se bíró ember szá-

s elömenetel tenyész, ez utóbbiak erőszakos módon sorvadnának el mint még nem oly régen a római egyházi államban. Mindez természetesen nagyobb vagy kisebb mértékben történik már Róma győzelmének nagyobb vagy kisebb aranyához, voltához képest; azonban ezen nagy papi-eszményt még sem tévesztik szem elől soha s a megvalósításra mindinkább jobban törekednek, s ettől . . . Isten őrizzen.

Mert ekkor *vallás-szabadságunk* is megsemmisülne. Isten imádása Krisztus parancsolata szerint s lelkiismeretünk meggyőződése szerint, csak álomkép. Oh bizonyára! az a szabad szellem, mely nekünk a reform. gyermekeinek s leányainak tulajdonunk, Róma uralma alatt sem hagyná magát lenyűgözni. Épen ugy előállanának ma is azon ezrek, miként a reform. napjaiban, kik készek szükség esetén hitüket életökkel is megpecsételni; s valóban Rómának tiszter meg kell fontolnia, mielőtt ismét ily erőszakos eszközökhöz nyúl. Hogy pedig ott, hol a hatalom kezében van, semmitől vissza nem borzad, ha azt érdeke kívánja, látható az inquisitio, syllabus és index manapság hirdetett dicsőítéséből, s mindenekefelett a spanyolorozsági állapotokból, a hol időnkben, ugynevezett liberalis miniszterium alatt, megtörténhetett, hogy egy biblia árulót, ki mint protestans a szentség-tartó előtt nem térdelt le, fogsággal büntettek. A protestánsoknak meg kell gondolniok, hogy a „Bertalan éj“ szörnyüségait, s más gonosz dolgokat,

melyeket a csalhatatlan egyház nevében követtek el, még egy pápa sem utasította vissza. Annyi bizonyos, a mint Róma törekvését elérte: uralkodni a világ fejedelmei felett, vagy ennek egy része felett, s ennek elérése végett megfeszíti minden erejét, akkor a mi egyházaikat mint a gyűlölt eretnekekét, ismét elpusztítanak, bibliánkat elégetnek, a zárdák börtöneit eretnekekkel töltenek meg s az inquisitio ítélszékai tetszés szerint rendelkezének élet és vagyon felett; és a hol ma a reformatio napján imaházainkban énekeljük a vidám énekeket Krisztus tiszteletére, ott a római pápa tisztelete elnémitaná a régi zsolnárokat s nem zengene többé magasztaló ének.

Megtörténhetik-e ez valaha ekként? Valószínűleg nem, mert ez ellen magok a rómaiak közül is sokan fölkelnének, s Rómának is számolnia kell az idők szellemével. Mindazáltal a pápaságnak, mint legyőzöttnek meg kellene tennie mindent, a mit tehet, hogy visszanyerje, ha részben is, a középkor ismét föllevenített papi eszményeit. Ettől Isten őrizzen.

Juhász László.

(Folyt. köv.)

jából, hogy a lelkész buzgóságától függ nagyrészt a hívek buzgósága, templom keresetel. Nem veszik az ilyenek figyelembe, hogy némely körben a templomba járás nem divat.

Gondoljunk vissza diák-korunkra. Egyik s másik tanárunk milyen szép, tanulságos magyarázatot tartott. Öröm volt hallgatni. S hány ifjú embert csak a tanári ceruza hozott az iskolába. Sok mulasztás, nincs kollokválás, nincs osztály-jegy.

Még a templomba járásra is kötelezném a híveket úgy, hogy a ki csak restségből, hanyagságból egy évben egyszer se megy templomba: nem ismerném el az egyház tagjának. Ne tessék félni, hogy nagyon sokra menne az elveszettek száma, mi a hívekhez tulságosan alkalmazkodunk, hogy ne mondjam felünk tőlük.

Ez a mi jegyzőnk a debreceni főiskola neveltje, gymnasiumi tanulmányait ott végezte jeles eredménnyel. Nevelése tehát eo ipso jó szellemben történt. S ime a szegény sorsú ifjú most elég tisztességes állásában hova fejlődött, minő fogalmai vannak a keresztiség szent sákramentomáról. Nincs erő fejéből ezt kiverni.

Hát még a kik nem ilyen arányú iskoláztatásban részesültek.

De tárgyamra térve azt szeretném tudni, meddig lehet nekünk a gyermekek keresztelésével várni, ha a szülők akármilyen okból késlekednek, de nem tagadják meg azt, s így feltehető, hogy végre is nem vonják meg gyermekeiktől e vallásos áldást?

Vagy nem lehetne a szülők e nemű önkénykedésének majdan törvényhozásilag határt szabni s kimondani p. o. 3 hó lefolyása alatt mindenki tartozik gyermekét megkereszteltetni, az esetleg közbejött akadály igazolása esetén lehetne bővebb határidőt is kitűzni.

F.-Bánya 1900. június 27.

Nagy Lajos,
ev. ref. lelkész.

Egyházmegyei értekezlet Felső-Szabolcsban.

A felső-szabolcsi egyházmegyei lelkész-egyesület f. hó 3-dikán Kis-Várdában tartotta meg évi értekezletét a tagok szokatlan nagy száma s mindvégig eleven érdeklődése mellett.

A varázserő, mely gazdálkodó tagjaink nagy részét összehozta, értekezletünk csupa fontos és érdekes ponból álló tárgysorozata volt.

Kedves meglepetés várta távolatból érkező tagjainkat főtiszt. és méltóságos püspökünk Kiss Áron megjelenésében, ki szintén örülni akart ünneplő papságunkkal, s megjelenésével a lehető legmagasabbra emelte a különben is lelkes és ünnepélyes hangulatot.

Reggel 9 órakor, az összegyülekezett lelkészeknek a püspök urnál testületileg tisztelgése és Görömbei Péter esperes rövid üdvözlő beszéde és a lelkészek bemutatása után a templomba vonult az értekezlet, hol nagyszámu érdeklődő közönség jelenlétében tartatott meg Dr. Heiszler József 50 éves tanári s papi működésének jubileuma a következőleg: a 37. dics. 1. 2. verse eléneklése után Porzsolt Adám az ő szívhez szóló hangján modott igen szép, alkalmi imát; majd Andrassy Kálmán lelkész-egyleti elnök üdvözölte a főtiszt. püspök urat és a jubilánst, mint a kiknek élete nemcsak legszebb megnyitó beszéd, de valóságos program, nem tartja szükségesnek a hosszabb beszédet, s a tagok üdvözlése mellett a gyűlést megnyitja. Ezután tartotta meg Görömbei Péter esperes nagyhatásu, remek

ünnepi beszédét, a melyre az ünnepelelt válaszolt, megőrizva s magával ragadva a hallgatók lelkeit. Mindkét beszéd és a Porzsolt imája az őszi gyűlés jegyzőkönyvében és külön lenyomatban is meg fog jelenni. Ezután lelkész-egyleti elnök átadja ünnepeleltnek az egyesület ajándékát egy diszkötésű szép bibliát. Az ünnepély bevégeztével átvonult egyesületünk a színház termébe, s ott folytatta közgyűlését. Itt először Somlyódy István t.-löki járásbíró, lelkész-egyesületünk buzgó tagja, e. megyei jegyző olvasott fel az általa már a tavaszi gyűlésen kötelezőleg felállítatni kívánt ref. nőegyletek szervezésének és alakulásának részlet-kérdéseiről. Tavasz e. m. gyűlésünk bizottságot küldött ki a nőegyletek szervezése s minden egyházban kötelező alakítása előmunkálatainak, minta-alapszabály készítésének stb. ügyében. Jelen felolvasást is ezen bizottsághoz kívánta áttenni értekezletünk, szives köszönetet szavazott felolvasónak ez ügyben tanusított buzgó fáradozásaiért és egyszersmind az e. m. jkönyben s külön lenyomatban határozza közzétenni. Bárcsak ilyen világiak mennél nagyobb számban sorakoznának egyházunk terjedő életének felelevenítésére, mindjárt beszélhetnénk református közszellemről s érezhetnők is annak elevenítő hatását.

Ezután Erdélyi Imre ramocsaházi lelkész lépett a felolvasó asztal elé s az egész egyesület folyton fokozódó érdeklődése és lelkesülése között olvasta fel néhány zsoltárdolgozását és egy pár saját szerzeményű énekét és versét is. Lelkész-egyesületünk tagjainak legnagyobb része meglepetéssel majd édes örömmel és ihletéssel hallotta a remek-műveket, annyival is inkább, mert a tehetséges, de szerény felolvasóról kevesen tudták, hogy ő az egyházi költészet lantját, ilyen hivatott tehetséggel kezeli. A felolvasott darabokat közgyűlésünk szintén kinyomatni határozta el, a fentemlített módon az e. m. jkönyvében és onnan külön lenyomatban s köszönete s elismerésében részesíti felolvasót.

Egyházmegyei lelkészi temetkezési egyletünknek az e. m. tanítói temetkezési egylettel leendő egyesítése kerülvén szönyegre; értekezletünk ez idő szerint nem kívánja az egyesítést külön elvi alapon lévén megindítva mind a kettő; a mienk ugyanis általánosan kötelező, a tanítói pedig facultativ; de meg a már működését megkezdett egyesületet nem akarja legalább egyelőre megzavarni alapszabály-változtatással. Tárgyalta egyesületünk özv. Lukács Ödönné azon óhaját, mely szerint férje hátrahagyott iratait óhajtaná kiadatni. Egyesületünk bizottságot küldött ki, a mely pénztárunk viszonyaira tekintettel lehetőleg előfizetések gyűjtése útján kísértse meg a reliquiák kiadását.

Élénk vitát idézett fel Vas Mihálynak az Urnapot megünneplők és a pócsi bucsura tévelygők megbüntetését célzó indítványa. Egyesületünk bevérandónak tartja az egyházkerületi értekezlet megállapodását az egyh. közs. fegyelmi szabály-rendeletek megalkotása ügyében; addig is minden büntetésnél célirányosabbnak tartja a papi prudentia és cura pastoralis már kipróbált erkölcsi eszközeit.

Lic. Rácz Kálmán e. jegyző távozása miatt lemondván, helyébe egyhangulag Erdélyi Imre választatott.

Két óra után sikerült társas ebéd volt, melyet a Görömbei esperes, Dr. Heiszler, Andrassy Kálmán stb. remek tosztrai fűszereztek s mi egy igazán szép nap emlékével távoztunk a szél rózsza minden irányában.

Korocs József,
berceli lelkész.

IRODALOM.

Hasznos könyv. A könyvpiacon legújabbán egy hasznos mű jelent meg. „*Tanulók vezérkönyve az erkölcs, jellem hazafiságban*“ cím alatt. Irta és kiadta *Vaday József* nagyváradai községi iskola-igazgató. II-ik kiadás, ára a szerzőnél rendelve diszes kötésben I korona 30 fillér. Ez a mű diszes kiállítása és olesósága mellett oly értékes belső tulajdonságokkal bír, miszerint a legjobb ifjúsági művek közé sorozhatjuk. Erkölcs és jellemképző példái igen érdekes és hasznos olvasmányul szolgálnak az ifjúságnak. Ajánljuk nemcsak az iskolaszékek és tanítóknak, de az egyes szülőknek is, akik gyermekeiket értékes és mégis elég olesó ajándékkal akarják meglepni. A mű miniszterileg még első kiadásában engedélyezett 4308/1899. szám alatt és már eddig is sok helyen elfogadták. Ismertető nyomtatványokkal, vagy rendelés esetén tisztelet-példánnyal a szerző készséggel szolgál. Rendelések hozzá Nagyváradra intézendők.

A magyar gazda kincsháza. A m. kir. földmivelésügyi miniszter megbízásából összeállította *Tormay Béla* miniszteri tanácsos. Budapest, 1900. Ára 1 kor. A mi tudnivalóra a gazdálkodó magyar embernek szüksége van, mindazt magában foglalja ez a terjedelmes és rendkívül hasznos könyv, melyben a mezei gazdálkodás mellett helyet foglalnak a kert-szőlőművelést, marha-, méhtenyésztést stb. illető tudnivalók. A könyv lelkészeknek és tanítóknak, akik eziránt egyszerű levélben vagy akár levelezőlapon a m. kir. földmivelésügyi miniszterium IV. főosztályához fordulnak ingyen küldetik meg.

Megjelentek: a *nagybányai* (Kiadta Szabó József egyh. megyei főjegyző), *nagyszalontai* (Szerk. Nagy Imre egyh. megyei lelkészi főjegyző), *máramaros-ugocsi* (Szerk. Biki Ferenc egyh. megyei papi főjegyző) egyházmegyék f. évi tavaszi közgyűlésének jegyzőkönyvei.

A „*Magyar Könyvtár*“ újabb füzetei ismét érdekes és értékes anyaggal szaporítják e kitűnő gyűjteményt. A régi magyar irodalomnak van szentelve a 168. szám, mely egyfelől bő részleteket nyújt Apór híres erkölestörténeti könyvéből, a „*Metamorphosis Transilvaniae*“-ből, másfelől egész terjedelmében közli a XVII. századi erdélyi történetírás egyik legszebb emléket, Mindszenti Gábor gyönyörű naplóját I. János király élete végszakából, a mely munka eddig csak egy bibliografiai ritkaságszámba menő régi kiadásban volt kapható. E füzethez Balló István irt jeles bevezetést. Az újabb magyar irodalomból Petőfi költeményeinek illusztrált kiadása folytatódik. Ezúttal a „*Táj és életképek*“ jelentek meg, Vajda Gyula bevezetésével és jegyzeteivel, és Neogrády Antal négy szép képével. A külföldi elbeszélő irodalom két munkával van képviselve. Az egyik Dosztojevszkijnek, a nagy orosz írónak egyik legremekebb alkotása, az „*Egy játékos*“ című regény, mely a játékszenvedélynek az egész világirodalomban legmegkapóbb rajzát nyújtja. A hamburgi roulette-bank leírása is mesteri benne. E Szabó Endrétől fordított munkához sorakozik egy szenzációs angol könyvnek átdolgozása: Barnum, a század legnagyobb impresszáriója és humbug-művésze mondja el ebben, önéletrajz formájában, hogyan szerezte millióit. Végre a 173. sz. füzet az olasz irodalomnak van szentelve.

Radó Antal ismerteti benne a jelenkor két kiváló olasz költőjét, Ada Negrit és Annie Vivantit, egyrészt terjedelmes bevezetéssel, másrészt számos mesteri műfordítással, melyek méltóan sorakoznak Radó hasonló irányú műveihez. A „*Magyar Könyvtár*“ egy-egy száma 30 fillér; az összes eddig megjelent számok, melyek jegyzéke ingyen kapható, részletfizetésre is megszerezhetők a kiadóhivatal útján: Budapest, Andrassy-út 21. sz.

A Nagy Képes Világtörténet IV-ik kötetében a római világbirodalom utolsó korszakát és a népvándolás korát írta meg Borovszky Samu, ez erős ítéletű, finom tollú, ismert történetíró. Régebb idő óta ugyszólván egész munkásságát ennek a kornak s a hazánk földjén átvándorló néparadatok tanulmányozásának szenteli. E munkásságáért választotta őt levelező taggá az Akadémia. Mostani kötetében mintegy összefoglalta eddigi munkásságának eredményeit, ily hatalmas kötet (580 oldal) így megírva csakis alapos, régi munkálkodás eredménye lehet. Különösen becessé teszi a kötetet az, hogy a Magyarországi viszonyokat örökösen szem előtt tartja; s nagy gonddal és igen érdekesen foglalkozik azokkal a népekkel, a melyek hazánk földjén jártak és telepedtek meg. Az illusztrációk közt is sok a magyar vonatkozású, majdnem minden ott van ebben a kötetben, a mit az idők vihara megkimélt számunkra. Külön is ki kell emelnünk két gyönyörű színes képet, Lehel vezér kürtjét és a pécsi ó-keresztényen cubiculum (sirkamara) kopottságában, avatagságában gyönyörűen reprodukált falfestményét. Borovszky e könyvével bebizonyította, hogy tudós volta mellett művészi érzékű ember is, s bebizonyította, hogy komoly könyvet is lehet élvezetesen írni, magyarul is. A vaskos kötetben ezenfelül Goldziher Ignáctól, a világhírű orientalistától van egy hosszabb tanulmány az ő főtárgyáról, az iszlámról. Főlegesen emlegetnünk, hogy a mi irodalmunkban mily nagy házagot pótol ez a jeles essay, melynek íróját világszerte a legjelesebb orientalistának tartják. A keleti tudományok nagy lexikonának is ő a megválasztott szerkesztője.

A kötetet tömérdek szöveggép díszíti s nagyszámu szép melléklet (vagy 90 drb); s azonfelül 12 színes, amelyek közül kettő az iszfaháni és az Omár mecsetét mutatja. A többiek az európai történetet illusztrálják. Ez a *Nagy Képes Világtörténetnek* IV. kötete, melylyel a 12 kötetre tervezett nagy műnek második része, a középkor kezdődik. Az első három az ó-kor keleti népeivel, Görögországgal és a rómaiakkal foglalkozik. (Egy kötet ára diszkötésben 8 frt. Kapható minden hazai könyvkereskedőnél. A kiadónál (Révai Testvérek Irod. Int. Budapest, VIII., Üllői-ut 18.) részletfizetésre is.)

M. Kir. Ludovika Akadémia. Budapest, 1900. 61. l. Abból a szomorú alkalomból, hogy a magyar ifjúság a Ludovika Akadémiát nem igyekszik fölkeresni s idegenkedik a katonai pályától, az intézet igazgatósága minden irányu tájékoztatás végett egy művet adott ki.

A Budapesten alapított M. kir. honvéd Ludovika Akadémia jelen szervezetében elsőrangú katonai nevelő-és képző-intézet, mely keblébe évenként ötven 17—20 éves olyan ifjut fogad, ki a középiskola nyolcadik osztályát elvégezte s az intézetben a felvételi vizsgát megállotta.

A rendszeresített helyek legnagyobb része ingyenes. Valamennyi növendék benlakó, kiket az Akadémia, tekintet nélkül arra, vajjon ingyenes vagy fizetési helyet töltenek-e be, egyenlő ellátásban részesít.

A katonai nevelés három évig tart, melyből a növendék kivánságához képest a honvédség vagy közös hadsereghez a hadnagyi rendfokozatban léphet be, még pedig, miután az intézet úgy a gyalogsági mint a lovassági szolgálatra egyformán kiképezte: akár egyik, akár a másik fegyvernemhez.

Az akadémia tehát három év alatt fényes pályára ingyen segíti az ifjút, a kinek aztán 20—21 éves korában évente 2400—2600 korona a jövedelme. Mivel pedig megvetette az intézet nála azt az alapot is, mely a tisztet a hadiiskola eredményes hallgatására képesíti, nyitva áll előtte az ut a vezérkarba s ezzel a legmagasabb rendfokozathoz.

Ha már most azt tekintjük, hogy más pályán csak 25—28 éves korában sok anyagi áldozat árán, csekély kezdő fizetéssel juthat kevésbé fényes állásba az ifju, s hogyha katonának való, a hadi szolgálat kötelezettsége alól meg nem szabadul, ez pedig nemcsak, hogy a választotta pálya elérésében akadályozza, de anyagi áldozatot is követel tőle, továbbá, hogy a szolgálati kötelezettség hosszú tartama miatt esetleg még 40 éves korában is fegyvert kell fognia s ott hagyva állást, vagyont, családot, háboruba vonulnia: éppen nem érhető tehát, hogy a katonai pályát oly kevesen választják élethivatásul.

Vajjon oly nagy súlylyal nehezedik-e az összehasonlító mérték serpenyőjébe a kényelemszeretet, hogy teljesen lenyomja a kötelességek súlyát?

A mű 32 illusztrációval van bővítve és az intézet alapításáról, fejlődéstörténetéről, mostani szervezetéről, berendezéséről és működéséről, a rendszeresített alapítványos helyekről, továbbá a pályázatok és felvétel körüli eljárásról minden tekintetben kimerítő tájékoztatást nyújt. Az érdeklődők a füzetet az akadémia-parancsnokságnál 1 koronáért megszerezhetik.

A D A T O K

a tiszántuli ev. ref. egyházkerület kebelében levő egyházak történetéhez.

75. A nagykárolyi ev. ref. egyház története.

III-ik SZAKASZ.

(Folytatás.)

Az egyház lelkipásztorai, főgondnokai és tanítói a legrégebb időtől fogva.

Hogy a reformatióval egy idős nagykárolyi ref. egyházban kik voltak ama buzgó Áronok és Mózesek, kit tüzoszlopként vezérkedve a nép előtt, azokat az üdvösség, lelki boldogság Kánaánja felé vezették? világosan nem tudhatni: csakis azoknak nevéket közölhetjük, kiknek emlékeket számunkra fentartotta a történelem.

A Károlyi család okmánytárában* ugyanis azt olvassuk, hogy Károlyi Mihály „Téglás Jakab“ predikátor előtt 1566. márc. 5-én testamentomot tesz, melyből az következik, hogy itt ebben az időben a reformátusoknak már rendezett egyházuk volt.

Továbbá következik az is, hogy történelmileg, hitelesen megállapítható első predikátora ez egyháznak „Téglás Jakab“ volt.

Vajjon Téglás Jakab volt-e, ki, mint a nagykárolyi egyházmegye esperese a következő 1567-ben a helv. confessiót Debreczenben aláírta? mai napig megállapítva nincs.

* Okm. tár III. köt. 309. l.

Ugyancsak a Károlyi család okmánytárában olvassuk*, hogy Báro Károlyi Mihály 1614. jul. 8-án kelt adománylevelében, volt nevelőjének, Simándi Boldizsár károlyi predikátornak egy házat ajándékozott, „quia ille erga nos in tenera aetate, cum in sacris litteris et honestis disciplinis lumen ingenii nostri formaret et excoleret etc“ — így szól az okmány.

„Simándi Boldizsár“ tehát a nagykárolyi ref. egyháznak történelmileg megállapítható második lelkipásztor.

1629. Kissmarjai Pál,**

1650. Diószegi Dávid, egyszersmind a n.-károlyi egyházmegye esperese. Egyházmegyei j. könyv.

1676. Nógrádi Mátyás püspök ide rendelte lelkipásztornak Veresegyházi Tamást aki 1711-ben, a szatmári zsinaton püspökségre emeltetett.

1690. Szalacsi Sámuel egyszersmind esperes,

1723. Németi István,

1728—48-ig. Gere Bátori János,

1749. Pesti Mihály.

1749—52. Szoboszlai . . . ?

1752—56. Huszti György.

1756—59. Bátori Filep János.

1759—69. Mátyus István, egyszersmind esperes,

1769—91. Ódor Mihály.

1791—1803. Keresztes Mihály esperes,

1803—1845. Hajós Nagy András esperes,

1845—1851. Asztalos György helyettes lelkész,

1851—1899. még mai napig Asztalos György.

Ebből látható, hogy a n.-károlyi ref. egyháznak, száz esztendő alatt csupán csak két lelkipásztorra volt s az itt felsorolt lelkészek közül csak egyetlenegy, t. i. Hajós Nagy András temettetett itt el, a többi mind el-távozott innen s másutt végezte lelkipásztori pályáját.

Asztalos György,
ev. ref. lelkész.

(Vége. köv.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az alsó baranya-bácsi ref. egyházmegye közgyűlést tartott június 21-én Ujvidéken. Jun. 20-án este 8 órakerkezett meg e. m. gondnokunk Cseh Ervin horvát miniszter úr ő nagyméltósága, kit a sürűen föllobogózt város ünnepies diszben és hangulatban várt. A vonatnál az egyházmegye küldöttsége várta, a város polgármestere üdvözölte őt. Vendégül pedig az újvidéki szerb püspök fogadta. Fogadtatás után a diszfogatok sora nagy közönség sorai között a főutcán át a püspöki lakáshoz robogott. A miniszter megérkezése öröme volt mind a városnak mind az egyházmegyének. 21-én d. e. 8 órakerkezett a közgyűlés, Kulifay István maradéki helyettes lelkész imája után az elnökség megnyitó beszédével, mely után a tagok igazolása és az esperesi jelentés következett. Nagyméltóságú gondnokunk elnöklete alatt nyugodt ünnepies hangulatban foly le a közgyűlés, s ámbár terjedelmes programot tárgyalt le, vita egyetlen pontnál se támadt. Fájdalmas benyomásokat keltett a részletes és gondos esperesi jelentésnek több pontja, főként azon pontok, melyek a több helyen gyorsan ismétlődő kitéréséről, felekezetenküliség karjaiba rohanó hiveinkről tettek említést. Felekezetenküliség sok helyen, közömbösség még több helyen. Vannak gyülekezetek, hol a presbyteri.

* Okm. tár. IV. köt. 100 lap.

** Egyházkerületi j. könyv, közli Tóth Sámuel.

hivatalt viselni se akarják a megválasztott férfiak. A tanítók közül még sokan állnak ugyan hivatásuk magaslatán és működnek-fáradnak teljes odaadással a jó ügyért, mit hálás elismeréssel és örömmel jegyzünk meg, de fájdalom, ő közöttük is sokan vannak már, kik egyháziatlan magatartással, templomkerüléssel adnak rossz példát a hidegségre, közömbösségre és elfordulásra, kik már most az egyházmegye erélyes intézkedését provokálták magok ellen. Fogynak a pásztorok, de fogynak a nyájak is. Ha meggondoljuk, hogy mindez jórészt a baranyai részen történik, még inkább elborulhat lelkünk. A buzgó gyökeres magyar kálvinisták nagy serege hajdan itt önmagában alkotta a híres *baranyai püspökséget*. Még itt állnak *Hercegszöllős, Laskó, Kopács, Vörösmart*, az egykori baranyai püspökök lakóhelyei, szép emlékü parochiái, de már körülöttük bomlás, roskadozás, elmulásnak szomorú hirnökei. Fuimus Troes, fuit Iliion et ingens gloria Priami. Sokan sóhajtanak föl mellettem: béfellegzett nekünk . . . Szilágyi D. nagyobb dicsőségére. Nem fellegzik Uraim, nem fellegzik . . . hanem — *alkonyodik*, gyors tempóban alkonyodik!

Krónikás.

— **Debreceni főiskolánk igazgató-tanácsa** méltóságos *gróf Degenfeld József* egyházkerületi főgondnok s a nyári üdülés céljából már elútatott főt. Kiss Aron püspök urat helyettesítő legidősb esperes nagyt. *Szabó János* úr elnöklete alatt f. hó 4. reggeli 9 órakor ülést tartott, melynek fontosabb tárgyait már volt alkalmunk jelezni. A jogakadémiai (Szártory-) tanszéket, öt pályázó közül (*Dr. Galánffy János* debreceni kir. alügyész, *dr. Haendel Vilmos* budapesti járásbírói joggyakornok, *dr. Raffay Ferenc* győri, *dr. Obetko Dezső* pécsi kir. albiró s *dr. Mikler Gusztáv* beszerce-bányai ügyvédjelölt) *dr. Haendel Vilmos*al töltötték be (kinek 10 szavazatával szemben dr. Galánffyra 8 szavazat esett), kinek a budapesti és berlini egyetemeken szerzett alapos szakképzettsége és kitünő bizonyítványai, megnyugtató és biztató zálogait nyúj ják a még fiatal (26 éves) tudós tanári pályájához fűződő szép reményeinknek. László Alberttel mint a népiskolai tankönyvkiadványok bizományosával a szerződés hosszas és beható vita után a kiküldött albizottság (Márk Endre egyházkerületi ügyész, Kovacs Lajos és Orosz István) javaslatai szerint megkötetett. A felsőbb leányiskolai tanárrá választott *Sáfrány Lajos* főgymn. h. tanár helyét a főgymn. igazgató előterjesztésére *d. Nagy Sándor* volt s. tanárral töltötte be a gyűlés. Az ő helyét pedig az igazgató-tanács elnöksége fogja betölteni. A gymnasiumi matematikai tanszékre egyetlen pályázó jelentkezvén, az igazgató-tanács nem bocsátkozott bele a jelölésbe, hanem egyelőre helyettes tanárt alkalmaz s a jövő tavaszi kerületi gyűlésre új pályázatot hirdet.

— **Megkövetett egyházi Autonomia.** Hegedűs Sándor keresk. Minister Ó Nagyméltóságának Székely-Udvarhelyen 1900. jul. 1-én történt látogatása igen kedvező alkalmat nyújtott arra, hogy most már remélhessük, hogy az a kínos ügy, melyet Damokos Andor alispán túlbuzgó bürokratikus eljárásával az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye esperesével szemben — szívesen elhisszük — elhamarkodva felidézett, kedvező és általában mindenkit megnyugtató megoldást fog nyerni. Ugyanis a Miniszter ur tiszteletére Udvarhelyre nagy számmal begyűlt ev. ref. papság jelenlétét nevezett alispán felhasználta arra, hogy meggondolatlan eljárását jóvá tegye. Ennélfogva az egyházmegye előjárói, valamint a helybeli ev. ref. kollégium gondnoki és tanári karának képviselete előtt *ünnepélyesen meg-*

követte az egyházat; kijelentette, hogy távolról sem volt szándékában átiratában az egyház autonómiáját érinteni; sajnálkozását fejezte ki a történetek felett s igerte, hogy jövőben hasonló eljárásoktól ovakodni fog.

— **Választás.** A máramaros-ugocsai tractus egyházai a közelebbi időben választották meg egyházmegyei aljegyzőül *dr. Kun Bélát*, a m.-szigeti jogakadémia tehetséges és buzgó fiatal tanárát. Az új jegyző úr a legközelebbi időben volt főiskolánk szorgalmas és nagyratörő tanítványa, s őszintén örvendünk, hogy buzgó egyháziassága érvényesíthetésére ily hamar alkalmat adott neki egyházmegyének közbizalma. Haladjon elő a szép úton, „sic itur ad astra“!

— **Első leánykiházasítási egylet** m. sz. Folyó évi június hóban 1155 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 39256 korona 13 fillér fizettetett ki. 1900. jan. 1-től június 30-ig beírt összes jutalékrészek száma 7340 és a kifizetett nászjutalékok összege 233,730 korona 1 fillér. Debreczen és Hajdumegye vezérképviselője **Baum Miksa** Miklós-utca 11.

— **Fertőző betegségek ellen**, melyek leginkább az egészségtelen ivóvíz által terjesztetnek, biztos óvszer a tiszta egészséges ásványvíz Felhívjuk tehát szíves olvasóink figyelmét a „Kristály Szt.-Lukácsfürdői hegyi forrás hirdetésére.“

Szerkesztői üzenet.

Dr. Bartók I. Nyiregyháza. Félre volt ön vezetve. — Kezeink között van a hiteles program, abban pedig egészen mást olvasunk mint az önében. Ennyit a dolog érdemére. De ezzel még nincs vége ennek az ügynek. Ön igen tisztelt uram egy pasquillus szerű s olyan levélben, melynek *közzétételét maga sem óhajtja*, minden ok nélkül durva sértegetéssel illet egyéneket, kik évek hosszú során át önzetlen igyekezettel, sőt a legtöbbször valóságos önfeláldozással szolgálják azt az egyházat, melynek ma minden igaz hive támogatására szüksége van. Ezt szó nélkül hagyni nem lehet. No hát vegye tudomásul a következőket: hogy önnek szóban forgó előkelő világi hiveink nem tetszenek — régen tudjuk, de hiszen nem is igen törték ezek magokat soha az ön tetszése megnyerése után s a mint mi a viszonyokat ismerjük, mondhatjuk, hogy ezután sem igen fognak arra pályázni. — Ilyen formán vagyunk mi magunk is. — Istennek legyen hála, birjuk lelkésztársaink nagy zömének megtisztelő rokonszenvét s ez nekünk elég, hogy kötelességünket nyugodt lélekkel teljesítsük. — Ugyanazért arra kérjük önt, hogy jövőre nézve szíveskedjék bennünket az ilyen insinuationoktól megkímélni. Tegye kiki a maga kötelességét (van ilyen az ön számára Nyiregyháza is) s a többit bizzuk az Istenre, ki előtt egyenlően semmik vagyunk. Külömben levelét eltettük s jól megőrizzük egyik kedves (!??) emléke gyanánt annak a jutalomnak, melyben nálunk az önzetlen munkásokat az önhöz hasonlókat részesítik. Pax!

TARTALOM - JEGYZÉK: Ösmerd meg tenmagad. Ifj. Lány József. - T á r c a : Adhortatio ad Poetam. Mastix mpr. — Mit várhatunk a jövőben körülbelől. Juhász László. — T a n ü g y. Nyílt levél a magyar tanuló ifjusághoz. K ö z z é e t t ü n k. Mikor kell a kis gyermekeket megkeresztelni? Nagy Lajos. — Egyházmegyei értekezlet Felső-Szabolcsbau. Korocz József. — I r o d a l o m. — A d a t o k a tiszántúli ev. ref. egyházkerület kebelében lévő nagy-károlyi ev. ref. egyház történetéhez. Asztalos György. — K ü l ö n f é l é k. — Szerk. üzenet.

Felelős szerkesztő: **SASS BÉLA**.
Szerkesztő-társ: **Erőss Lajos**.

Pályázat.

A *géresi* ref. egyház pályázatot hirdet tanítónői állásra, melynek javadalma 800 korona, egy szobából álló lakás. 700 koronát az állam ad, tehát csak oklevéllel bírók pályázhatnak, 100 korona az egyház pénztárából fizetik.

Kérvények alólirotthoz küldendők július hó 28-ig. Kötelessége az alsó három vegyes osztály és ismétlő iskolások tanítása.

Géres, 1900. július 3.

Ladányi Endre,
ref. lelkész.

Pályázati hirdetemény.

A máramaros-szigeti ev. ref. Jogakadémián a M.-Sziget város által fenntartott „millennaris jogi tanszék” elhalálózás folytán megüresedvén, annak betöltésére a jogakadémia igazgatótanácsa ezennel pályázatot hirdet. A tanszékkel a magyar közjog, politika és az ezekkel rokon tantárgyak előadása, 14 átlagos heti óraszámig, van egybekötve. A tanszék javadalmazása öszszesen évi 3400 korona, melynek $\frac{1}{5}$ -ödrésze lakpénzül tekintetik, s a mely fokozatos előléptetéssel évi 3800 koronáig emelkedhetik. Magasabb javadalmazás élvezetében lévő tanár pályázók magasabb illetménye évi 3800 korona erejéig megválasztás esetén biztosítottik.

A tanszékre pályázhatnak mindazok, a kik a kir. jogakadémiák tanáraitól megkivánt képesítéssel bírnak, vagy 1897. jan. 1-je előtt legalább 3 éven át a szigeti jogakadémia rendes tanárai voltak.

A pályázók pályázati kérvényeiket M.-Sziget város képviselőtestületéhez címezve a m.-szigeti ev. ref. Lyceum igazgatótanácsához 1900. jul. hó 15. napjáig nyújtják be. A pályázati kérvényhez a születési anyakönyvi kivonaton kívül a képesítést, katonai kötelezettség teljesítését és az esetleges irodalmi működést igazoló okmányok, valamint rövid életrajz csatolandók.

A tanszék betöltésének joga, választás után, M.-Sziget város képviselőtestületét illeti.

A megválasztott tanár, ki az orsz. tanári nyugdíjintézetnek jogosított és kötelezett tagja, köteles tanszékét 1900. szept. 1-én elfoglalni, s amennyiben új tanár választatnék meg, az igazgatótanács által megjelölendő időben székfoglaló értekezést tartani.

Kelt M.-Szigeten, az ev. ref. Lyceum igazgatótanácsának 1900. évi június hó 18-án tartott üléséből.

Héder Fános,
lyc. h. gondnok, elnök.

Segédlelkézt

keresek a temesvári ev. ref. egyházba. Kötelessége lesz a lelkészi dolgokban való segédkezés, s a tanév folyamán át vallástanítás a községi elemi iskolákban, körülbelül 10—12 órán hetenként.

Fizetése hatszáz forint, előleges havi részletekben, kényelmes lakás és a kellő tűzifa.

Az állás mielőbb, legkésőbb aug. 1-én, elfoglalandó. Jelentkezés személyesen vagy írásban alólirottnál.

Temesvárott, 1900. jun. 25-ikén.

Szabolcska Mihály,
ev. ref. lelkész.

2—2.

Pályázat.

A *bpesti ev. ref. főgymnásiumban* a magyar és latin nyelvi tanári állomás halál esetét által váratlanul megüresedvén, erre pályázat hirdettetik.

A rendes tanári fizetés első fokon évi 1200 frt és 400 frt lakásbér. A törzsfizetés 5—5 évenként 100—100 frttal emeltetik; valamint az előbbi rendes tanárok közt beállandó ürességek esetében 1800 frt rendes fizetésig fokként is előléptetés a szolgálati sorrend szerint történik. Esetleg egyetemi képesítés mellett, az egyetemen való előadás is meg van engedve.

A pályázati folyamodás, a pályázónak képesítő bizonyítványával, netaláni szakirodalmi munkáival stb. felszerelendő s f. é. aug. 20-iki határidőig a budapesti ref. egyháztanács címére, IX. Kálvin tér 7. beküldendő.

Budapest, 1900. július 1.

Szász Károly
I. lelkész.

Pályázat tanítói állásra.

A *köröstarcsai ev. ref. egyház* pályázatot hirdet a tanyai iskola tanítói állására.

Javadalom: 1. Szabadlakás melléképületeivel (két szoba, konyha, kamara.)

2. Készpénz 450 korona 40 fillér, az egyház pénztárából évnegyedes részletekben előre fizetve,

3. 25 köböl buza és

4. 5 köböl árpa, mely az egyház magtárából szolgáltatik ki.

5. 5 hold föld haszonélvezete, melynek adóját az egyház fizeti. (tanítói lakástól fél kilométerre.)

6. Más vallásu növendékek után egy véka buza és két korona fejenként.

A pályázati okmányok folyó évi augusztus 1-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők.

A megválasztott tanító az állást f. évi szeptember hó elsején elfoglalni köteles.

Körös-Tarcsa, 1900 Julius 1.

ifj Szabó Fános
ev. ref. lelkész.

Nagytiszteletű s tekintetes egyházi előjáróság.

Elmúlászthatatlan kötelességemnek tartom a nagytiszteletű és tekintetes egyházi előjáróságokat értesíteni arról, hogy 8 éve fennálló

orgona építészeti műtermemet,

mely eddig Széchényi-utca 1805. szám alatt volt,
1899. év november hó 1-től

Darabos-utca 7. szám alá

teljesen e célra újonnan épített házamba helyeztem át, ahol azt a mai kor kívánalmainak megfelelően rendeztem be úgy, hogy bármilyen nagyságú és kivitelű orgonákat, állító termemben teljesen elkészíthetek s azokat átvizsgálás után megrendelési helyökre szállítom. Munkám jószágáról kezeskedik azon nagyrabecsült pártfogás, hogy évente *10—15 ev. reform. egyháznak* szolgálók munkámmal s magam is, mint református vallású, egyházam érdekét tartom szem előtt s úgy az árakban, mint a kivitelben a teljes megbízhatóságra törekszem.

Továbbra is szíves pártfogásukba ajánlva magamat, maradtam teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona-építő.

„Egy új reformáció küszöbén“

vagyis a **XX-ik század, mint a róm. kath. egyház életének utolsó évszázada.**

Irtta: **Tóvölgyi Titusz.**

Ára postán küldve, bérmentve 4 korona, lelkészek és tanítóknak 2 korona 50 fillér.

Azok a lelkész urak, kik a könyvet **már megrendelték**, és tartalma meggyőzte őket arról, hogy terjesztésével az ügynek szolgálatot tesznek, egész tisztelettel fölkéretnek, szíveskedjenek hozzánk fordulni és mi kívánatra (a könyvek árának három havi határidőn belüli megküldése mellett, példányát 2 koronába számítva) a megrendelt könyveket azonnal postára tesszük.

Kiváló tisztelettel

Egy új reformáció küszöbén

kiadóhivatala

BUDAPEST,

VII., Rottenbiller-utca 1.

2—2.

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégebb

férfi-, fiu- és gyermek-ruha telepe

DEBRECEN, Főtér, a m. kir. postával szemben.

Pontos czimemre figyelni tessenék.